

פרק שמונה שרצים

בגדר חיוב חובל. שיטת רש"י:

א. רש"י פי' ב' לשונות או דהוי תולדה דשוחט (וע"י שיש להם עור הו"ל תבורה שאינה חוזרת). ולזה הסכימו התוס'. ועי' בתוס' לעי' (עה). ביארו משום שהדם הוא הנפש. ובחי' שרצים סופו לצאת משא"כ בשאר שרצים אין סופו לצאת, וכן מבואר בגמ' חולין (מו): דשאר שקצים ורמשים הדרא בריא משא"כ חי' שרצים.

ולפי"ז כל החילוק בין חי' שרצים לשאר שרצים הוא רק בחבורה שלא חצא עדיין הדם אבל אם יצא הדם ממש אזי חייב אפילו בשאר שקצים ורמשים, וכתבו הראשונים דהן מפורש בבבברייתא בגמרא חולין שם דשאר שקצים ורמשים עד שיצא מהם דם.

ב. עוד פי' רש"י לשון אחר שחיוב חובל משום צובע, ודוקא בחי' שרצים שיש להם עור, ולכי' כונתו דכיון שיש להם עור חייב על מה שנצבע העור, משא"כ בשאר שקצים ורמשים שאין להם עור אין מה לצבוע. והקי' הרשב"א דהוא נגד הסוגיא בחולין.

ובאמת הקושיא על רש"י היא כפולה - וכן מבואר מדקדוק לשון הרשב"א ע"ש - חדא, דבגמ' חולין מבואר דביצא הדם חייב אפילו על שאר שקצים, והרי כיון שאין להם עור מה צביעה יש בזה. ועוד, דבסוגיא שם מבואר דהחילוק בין חי' שרצים לשאר שרצים (כשלא יצא מהם דם) הוא דחי' שרצים לא הדרא בריא, ואילו לרש"י החילוק הוא דרק בחי' שרצים שיש להם עור שייך צובע.

ג. אמנם הקושיא השניה אפשר ליישב דגם לרש"י שהחיוב משום צובע החילוק בין חי' שרצים לשאר שרצים הוא דחי' שרצים אינו חוזר והעור יישאר צבוע לעולם משא"כ בשאר שרצים - שאין להם עור כ"א בשר - כיון דהדר בריא אין הצביעה מתקיימת. אבלל אילו היתה הצביעה מתקיימת היה חייב משום צובע אף שאין להם עור. (אכן סתימת לשון רש"י במשנה לא משמע כ"כ כפי' זה.)

ולפי"ז גם הקושיא הראשונה יש ליישב ונאמר דכשיצא מהם דם וניתז על בשרם מבחוץ אזי לא הדרא בריא כלל והוי צביעה קיימת גם בשאר שקצים ורמשים.

ד. ולענין הקושיא הראשונה - מ"ט אם יצא מהם דם חייב בשאר שקצים ורמשים - כתב הפני יהושע ליישב דכשיצא הדם מודה רש"י דחייב משום נטילת נשמה.

עוד כתב הפני"י ליישב באופן אחר דבגמ' לעיל (עה): איתא מחלוקת ר' יהודה וחכמים בפוצע חלזון אם חייב משום דישה דרי' יהודה מחייב וחכמים ס"ל דאין דישה אלא בגידולי קרקע. וא"כ י"ל דהברייתא בחולין דמחייב כשיצא מהם דם אזלא כרי' יהודה ולכן כשיצא הדם חייב משום דש.

ומשמע מדברי הפני"י שרוצה ליישב בזה גם הקושיא השניה על פרש"י, וכפי הנראה כונתו דאמנם בשאר שקצים ורמשים שאין להם עור ל"ש חיוב צובע כלל, ומ"מ הוצרכו בגמ' חולין הנ"ל לומר דשאר שקצים ורמשים לא הדרא בריא, שהרי הברייתא שם אזיל בשיטת ר' יהודה דמחייב משום דישה, וא"כ אילו היה שכשחובל בשאר שקצים ורמשים לא הדרא בריא וסוף הדף לצאת אזי היה חייב עכ"פ משום דש, אלא ע"כ דבאמת הדרא בריא ולכן לא הוי דש עד שיצא מהם דם. אבל כשחובל בחי' שרצים חייב משום צובע, כיון שיש להם, וגם משום דש לרי' יהודה. (ומה דפשיטא להגמרא בחולין דחי' שרצים עכ"פ לא הדרא בריא, אף שחיובו משום צובע, משום שאילו היה הדרא בריא א"כ גם משום צובע לא היה חייב כיון שאין הצביעה מתקיימת.)

ה. אלא דקשה עדיין קושיא אחרת שהקשה הרשב"א דמה צורך בצביעה זו דאפילו בבית הצואר דעת שמואל לעי' (עה). דא"כ משום צובע וגם רב אינו מחייב משום צובע כ"א משום דליחזוהו אינשי וליתו לזבנו מיניה וזה לא שייך בשקצים ורמשים.

ושמא אף שאין להן עור קשה מ"מ העור הרך שלהם ג"כ יכולים לעבדו ולעשות ממנו כלי עור (כמו

בנחש דגם היום עושים כלים מעוררו) ולכן אפשר שיהיה צורך בצביעת העור (וכמו שאמרו בירושלמי לענין האילים מאדמים שהיו משרבטין בהם).